

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
 és az egyleti tagoknak
 ingyen
 küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 Ft. félévre 2 ftal fizet-
 hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
 ezimzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
széri hirdetéskor						
	krft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	160	200
1/16 "	7	18	35	60	80	100
1/16 "	350	9	1750	30	40	50
1/16 "	175	450	875	15	20	25
1/16 "	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
 Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hánysszor
 a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
 mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
 számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatal
 és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főtér gr. Te-
 leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. ftba számít-
 tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
 János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Erdészet a bécsi világkiállításon.

Midőn jelen rövid ismertetésünket a magyar er-
 dészeti osztály bemutatásával kezdjük meg s erre egy-
 általában kiválóbb sulyt fektetünk, nem önzés vagy
 elfogultság vezérel, hanem azon körülmény jogosít,
 melyszerint hazánk erdészeti kiállítása a bécsi vi-
 lágtárlat összes e nemű kiállításainak valódi fény-
 pontját és koronáját képezi. Ezt többé-kevésbé elis-
 merik azok is, kik különben a dicséretet akkor sem
 szokták valami bő marokkal szórni reánk, mikor azt
 valóban megérdemelnők.

A kiállított temérdek tárgynak részletes, mint-
 egy tapogatva bemutatása kívül esik e lapok körén
 s úgy vélem, t. olvasóink érdeklődésének is, a figye-
 lem tulfárasztása nélkül, inkább megfelelek akkor, ha
 a kiállítás ez ágát csak főbb vonásaiban tüntetem
 elő s rövid szavakban annak szellemét és gazdasági
 jelentőségét emelem ki.

Ha az eddigi világkiállítások eseményeire vissza-
 tekintünk, úgy találjuk, hogy csak a legutóbbi (pá-
 risi 1867-ben) volt az, melyen az erdészet először
 mint önálló termelő üzemág bemutatott s egy-
 uztal figyelemre méltó elismerést és méltánylást vi-
 vott ki. Ezen versenytérről Ausztria államerdőségaz-
 dászata, első aranyéremmel kitüntetve, teljes diadal-
 lal tért meg. Nevezett állam erdészeti kiállítása iránt
 egy a közvélemény, mint pedig az akkori jury egy-
 hangu szavazata oda nyilatkozott, hogy az oly nagy-

szerü erdészeti jelenség, melyhez hasonlót sem az,
 sem az előbbi kiállítások nem voltak képesek felmu-
 tatni. Ezen kiállításon imponáló hatalmas törzseket,
 gerendákat sat. az osztrák államerdészet állított ki,
 s hazánk inkább csak kisebb méretű némely félgyárt-
 mányokkal és erdei iparczikkekkel volt képviselve,
 természetesen nem önállólag, hanem az „Osztrák-
 Monarchia“ czége alatt.

Azóta hat év forgott le. Nem sok ugyan, de
 mégis elégséges idő arra, hogy valamely fejlődésben
 levő üzemág, ha a kedvező conjuncturák különben
 nem hiányzanak, a haladás némi újabb jeleit tűn-
 tesse fel.

Az erdészet azonban, valamint az östermelés
 többi ágai, nem egy természetű a könnyen lendíthető,
 u. n. divatos szakok- és iparágakkal. Fejlődése jól
 átgondolt s időben és térben egyaránt messze kiter-
 jedő elvekből meríti az életerőt; fejlődése tehát nem
 ephemer, de nem is gyors, s ezért, ha e téren arány-
 lag ilyen rövid idő alatt is a haladásnak legalább fel-
 ismerhető jelei mutatkoznak, már ezt is örömmel és
 megnyugvással jelezhetjük. S valóban ha az, a mit
 hazai erdészetünk a most bezáruló közkiállításon a
 világnak bemutatott, nem csupán külcsillogás és szem-
 fényvesztés, miként a kiállítás egyik német ismerte-
 tője meklenburgi észjárással és német alaposággal
 érthetőleg reánk czélt, akkor föntebb jelzett örö-
 münk és megnyugvásunk teljesen indokolva van.

Részemről különben legalább nagyon is furcsa észjárásnak tartom egy erdészeti kiállításról azt tenni fel, hogy az szemfényvesztés; mert minden józan gondolkozású ember beláthatja, hogy egy termelő üzemág — milyen az erdészet is — soha sem állíthat ki egyebet, mint a mije valóban van; hamisított tárgyakat és álszíneket díszítésül nem használhat, a tárgyakat nem nagyíthatja, sőt ellenkezőleg azt is, a mije van mindig többé-kevésbé hiányosan és csak „en miniature“ mutathatja be.

A magyar erdészeti kiállítás központját a keleti Kárpátokban szokásos görög templom mintájára épült díszes pavillon foglalja el, mely e helyütt Sylvanus fényes templomául szolgál, s maga is egészen fából lévén, az erdészeti műipar egyik legszebb és magasztosabb tárgyát képezi.

A kiállított tárgyak között első helyen kell említenünk a természetes nagyságban bemutatott óriási törzseket és gerendákat (fenyők, tölgyek és kőris), ugyancsak a pavillon körül szabad ég alatt elhelyezett temérdek egyéb erdei nyers termékeket és félgyártmányokat (tönkök, törzslapok, dongák, pallók, deszkák, mindenféle asztalos- és kerekesfa, sat.). A 20- és több öles hosszú s 35—40 hüvelyk alsó átmérőjű törzseket és tönköket a kincstár állította ki. Ezen gyönyörű példányok kora, termési helye, ennek fekvése és tengerszin fölötti magassága, valamint egyéb viszonyok is azok homloklapjára jegyezték s ez által kézzel fogható bizonyossággal szolgálnak arra, hogy hazánk termőföldje és éghajlata hegyen és völgyön mit képes produkálni. S hogy erdei termékeink minő ipari és műipari czélokra alkalmasak, erről bő tájékoztatást nyújtanak a pavillon belsejében kiállított igen szép mintadarabok és kész iparczikkek, mint hordók, butorok, kerekes- és asztalos-munkák, sat. S felfogásom szerint az erdészetnek — kivitelezés érdekében — mindig leginkább e kettőt kell bemutatnia a világnak, t. i.: hogy mit termel és a termelt anyag mire alkalmas.

Három nagyobb szabású mozzanat van az erdészeti terén, melyek vállalva az összes benső erdőgazdaságot mintegy magokkal emelik a virágzás tekintélyesebb foka felé, és e három: a közlekedés könnyítése, okszerű üzemtervek létesítése és az erdőipar fejlődése. E három irányban újabb időben a magy. kincstári erdészeti s ennek példájára egyes tehetősebb magánbirtokosok is, tudvalevőleg jelentékeny előhaladást

tettek, miről a szakértő látogatót a kiállítás e nemű tárgyai kielégítőleg meggyőzik. Nevezetesen az erdei közlekedéseket előtűntető térképek, nagyszerű vízfogókat, gereblyéket és csuszatókat ábrázoló modellek nagy száma valóban meglevő és nagyobbbrészt újabb időben létesített ilyen intézményeket képviselnek. Térképek az erdőterületek nagyságáról, oro- és hydrographicus fekvéséről, az állatok és főfánemek kiterjedéséről sat. ugyancsak statisztikai leírások és becslési művek az erdőrendezési munkák alapos megkezdéséről és illetőleg folyamatban létéről tanuskodnak. Végül fűrészművek tervei, iparczikkek, mint házi és gazdasági eszközök kiállított nagy száma erdőiparunk újabb időben történt jelentékeny lendületét jelzik. Nem maradt figyelmen kívül a tudományos és műérdekű munkásság előtűntetése sem. Ilyen pl. főfánemeink növekvési menetének graficus előtűntetése hazánk hat főtenyészvidéke szerint, u. m.: a magyar Alföld, Bakonyerdő, északi Kárpátok, déli Kárpátok, Szlavon-síkság és Horvát-hegyek. Ide sorolható az ákácznak (magyar Alföldünk e megbecsülhetetlen fájának) hasonlósága. Fontos műtani érdeklődéssel bir továbbá főfánemeink szilárdságának megvizsgálása és kimutatása. S végül ugyancsak az újabb idők szellemi tevékenységéről is előnyösen tanuskodik a magyar erdészeti irodalom nem nagy, de csinos és becses kiállítása.

Ezen főbb vonásokban adott vázlatot képzeljük kiegészítve azon ezer meg ezerféle kisebb-nagyobb termékekkel és mellékhasználati terményekkel, melyek buja erdősegeinkből bőven kikerülnek, képzeljük oda az erdőgazdaságnál használt mindenféle eszközök gazdag gyűjteményét, kisebb fonott és faragott iparczikkeket, a csinos modellek és apróbb gyűjtemény-tárgyak nagy számát, ugyancsak a rokon vadászat szépválasztéku tárgyait s legalább megközelítő fogalmunk lehet a bécsi közkiállítás magyar erdészeti osztályáról, mely egészben és részleteiben ugyanazon benyomást teszi a szakértő látogatóra, a mit egy helyesen felfogott és ügyes technikával kivitt művészi kép gyakorol a műértőre. Egyáltalában erdészeti kiállításunk karakteristikus vonásaiban élénken emlékeztet az ausztriai erdészeti 1867-beli párisi kiállítására, a mi onnan magyarázható, mert kiállításunkat ugyanazon szakavatott és valódi műértő egyén: Wessely József uradalmi főinspector és volt erdőakadémiai igazgató rendezte, ki az említett párisi tárlaton

Ausztria erdészeti kiállításának létesítése és rendezése körül oly kitünő érdemeket szerzett volt.

A magyar erdészeti osztály mint központ körül csoportosulnak még némely kisebb országok és magán kiállítók, míg mások a gazdasági csarnokokban, collectiv kiállításokban sat. mutatták be e szakbeli productumaikat is. Ezekről egyáltalában csak igen röviden kívánok megemlékezni, mert ismertetésemet a felvett irányban tartva, nem kerülhetném ki az ismételéseket. Ezért inkább csak azon vonásokat tartom kiemelendőknék, melyekben ez utóbbi kiállítások a miénktől lényegileg elütnek.

Legfőbb figyelmet érdemelnek az osztrák földmívelési ministerium gyűjteményes kiállításának e nemű tárgyai és a német birodalom erdészeti kiállítása, mely utóbbi a földművelési csarnokban van elhelyezve. Mindkettő a tudományos és műérdekű tárgyakban igen gazdag tartalommal s ha e részt egyben másban többet, vagy jobban mondva correctebbet mutat fel mint mi, ez éppen nem csodálható. Hogy a tárgyak kikeresésében és rendezésében a jól átgondoltság és szakértelem nem hiányzik, azt mondanom sem kell. Egészben és részleteiben a kiállítások tanuskodnak a benső élénk szellemi tevékenységről, melyet a tudomány és vizsgálódás szelleme hat át. A kiállított tárgyak között kevés nagyobb méretű példányt találunk, a fősúly inkább kisebb tanulmányi darabokra és az újabb kísérleti tudomány s ide vágó intézmények és vivmányok előtűntetésére van fektetve.

Igen szép collectiv kiállítás van rendezve a herceg Schwarzenberg uradalmaiból is. E pavillon a világtárlat egyik díszese s abban az erdészeti tárgyak gazdagon és szép választékban képviselvék, mondhatni: a földszítést képezik. A pavillon udvarán a különféle fanemű csemeték fokozatos növekvése szakértelemmel és kiváló gondnal „in natura“ van bemutatva. A pavillon belsejében látunk, egyéb számos és csinos tárgyak között s ül hosszú gyufaszálakat, melyek a fa szép és egyenletes növéseire mutatnak. A főbejárattal szemben levő falon egy sziklás erdőrészt előtűntetése az urad. erdőségeiben előforduló vadak csinos tömött példányaival, valamint az egész pavillonon és annak tárgyain előmlő jó rend, csinoság és bevégzettség kellemes benyomást tesz a látogatóra.

Ugyanennek mintájára van rendezve a Coburg herceg pavillonja is, mely tartalomban szintén elég

gazdag, de kevesebb változatosságot láttat. Hasonlót mondhatunk a főherceg Albrecht és az „osztrák vasutársaság“ kiállításáról. Mindhárom magyarországi birtokos lévén, kiállított tárgyaik jobbadán hazánk földjéről kerültek. Ugy szintén jogot tarthatunk a magyar földmívelési csarnokban sat. elhelyezett kisebb honi gyűjteményekre és egyes tárgyakra is.

Megemlítendőnek vélem még az „erdőipar részvénytársulat“ csinos kiállítását, melyben az alsó-ausztriai fejlett erdőgazdaság és erdőipar előnyösen van bemutatva. Továbbá Schweiz, Steierország, Cseh-, Morva- és Oroszország, Krajna, Karinthia és Istria s végül Portugal, Spanyol- és Olaszországok kiállításait, mely utóbbiak kisebbszertűek ugyan, de sok érdekes látnivalót nyújtanak, sőt specialis dolgokkal is megismertetnek. Ilyen, hogy többet ne említsek, a Schweizban divatozó sodronyergettyű, vagyis azon készülék, melylyel a fát csigák segítségével kifeszített dróton gurítják le szédítő magasból alantabb helyekre.

Ha itten még megjegyzem, hogy a nem említett távolabbi országok némely erdészeti tárgyai és a tengerentuli világrészek exotikus fáit, leginkább mintadarabokban, az illető országok és államok collectiv kiállításában vannak elhelyezve; ezzel vázlatos ismertetésemet egy rövid reflexióval, mely ismertetésem fő tárgyára: hazai erdészeti kiállításunkra vonatkozik, be is fejezhetem.

A magyar erdészeti kiállítás erdeink gazdag kincseit imponáló alakban és előnyösen mutatá be a világnak s félreismerhetlen jeleit tűnteti fel annak, hogy hazánkban az erdőgazdaság, erdőipar, valamint a szellemi és technikai munkálkodás terén újabb időben és aránylag rövid idő alatt igen jelentékeny haladás történt. Az elfogulatlan idegen látogató mindezekről hamisítatlan meggyőződést szerezhet s ebből azon erkölcsi haszon háramlik reánk, hogy a külföld fia jó irányu törekvésünk és haladásunk iránt jövőre kellő elismeréssel és becsüléssel lesz.

Kiállításunk gazdag tartalmából megismeri az idegen közönség, hogy hazánk áldott földje mit termel; meg azt, hogy a termelt anyag minő czélokra alkalmas s e körülmény erdőterményeink és czikkeink kivitelének lendületet ad, a mi ismét nemzeti vagyonosodásunkra csak jótékony befolyással leend. Adja Isten, hogy ugy legyen!

Sz. M.

A lovak szembajainak némely okairól.

Mentől nehezebb munkákra használjuk házi állatainkat, annál könnyebben meghibásodhatnak azok. — Házi állataink közül aztán a ló az, a melylyel legkülönbélebb s gyakran megfeszítő munkákat végeztetünk s így természetesen egy házi állatot sem látunk oly sokféleképen, valamint egyéb testrészeiben, úgy a szemében is meghibásodva, mint épen a lovat.

Félszeg kezelése a csikóknak a takarmányzás és az elhelyezés tekintetében, az istállóknak maró gőze, az állatok szemére vezetett vagy igen erős, vagy igen egyenlőtlen világosság, vagy az istállóknak nagy sötétsége a külső világossághoz képest, vigyázatlan itatás, vagy a fölhevült állatnak gyors lehűtése s több efélék okai lehetnek e bajoknak, melyek pedig kevés elővigyázat mellett könnyen elkerülhetők. Ezen okok mellé csatlakoznak aztán még olyanok is, a minőket már a szokás teljesen bevett s nem tekintetnek károsaknak, pedig közelebbi vizsgálat mellett teljesen azok.

Ezen már megszokott, de hibás eljárások közül jónak látunk egynehányat felemlíteni; talán lesz annyi haszna, hogy némely lótulajdonos rájön lovai külső szembajainak okaira.

Az ostorról mindjárt megjegyezhetjük, hogy az sokszor lehet a ló szeme megsértője, különösen pedig a négyes fogatoknál, hol az ostor kieresztése s gyors visszakapása alkalmával a rudas lovak szemei megvágathatnak. Habár az ostorról a négyes fogatoknál lemondani nem is lehet, még is ha a lovak szeme körül vágást látunk, jó lesz más, ügyesebb kocsist ültetni a bakra.

Egy másik oka a ló szeme gyakori megsértésének a közvetlen a jászol fölé készített szénatartó, mert az által, hogy a szénatartó a jászol fölé hajlik ki, a szénatartónak már középső része is a ló homlokával és szemével van egy vonalban s így el sem is maradhat, hogy a szénatartóból mindig hulladozó murva, vagy egyéb éles, szálkás részecskék a ló szemébe ne essenek, a hol is azok megakadnak s föl sem fedezhetők előbb, csakis midőn már a szemet gyuladásba hozták. Félszeg gyógykezelés az így támadt bajt aztán oda juttatja, hogy az valóban veszélyessé válik. Az így támadható bajokat az által kerülhetjük el, hogy ha a jászlat a faltól mintegy 8—9"-re állítjuk s a közbeeső hézagot befalaztatjuk, vagy bedeszkáztatjuk, a szénatartót pedig közvetlen ezen deszkázatra készítettjük. A lovak feje ezen esetben szemközt lesz a szénatartóval s nem ez alatt, s így az onnét kihulló apró szénarészecskék nem hullhatnak a ló szemébe. Ha a jászol a ló magasságához aránylag alacsonyra készítették s a szénatartó a mondott módon a jászol fölé alkalmaztatik, nem kell a lovaknak a szénáért messze a magasba nyulniok, sem a murva a szemükbe nem hullhat.

Sok szembajt okoz még a kantárra alkalmazott ellenző is, mit minden nagyítás nélkül állatkinzó, illetőleg

lókinzó függelékeknek mondhatunk. Szél ellenében sebes járás alkalmával ezen szemellenzők valódi szélfogókul szolgálnak, melyek a szelet és a port egyenesen s erősebben a ló szemébe terelik. Ha a lég hőmérséke pedig magas, pl. a nyári hónapokban, akkor az ellenző üregében oly hőség támad, mely a ló szemére nézve nem lehet baj nélkül. Télen ellenben, ha a lónak havazó időben kell járnia, meggyülemlik a hó az ellenző alatt, miközben a test melegétől némileg megolvad, de újra megfagy, belőle jéggolyó támad, a mi a szemre végtelen alkalmatlan és káros. Ilyen eseteket bizonyára mindenki látott már.

A szemellenzőnek az itt fölhozott hátrányai azonban csak időszakiak; végtelen és mindenkori hátrányossága csak akkor tűnik ki, ha a ló szemének alkatát és fekvését szemügyre vesszük. A ló szemei tudvalevőleg hegyes szögöt képeznek az orrcsonttal, oldalvást látnak tehát egyenes irányban s sokkal nagyobb látkörük van, mint az emberi szemeknek. A szemellenzőnek célja az volna, hogy a kocsiba fogott lovakat a megijedés és megbokrosodástól megóvja az által, hogy a gyorsan feltűnő tárgyakat a ló látköréből lehetőleg gyorsan el is zárja; az ellenzők tehát a szemet oldalvást védik s a lovat kényszerítik, hogy mindig csak előre nézzen. A ló szeme azonban nem ezen cél szerint van alkotva s az ellenzők mellett örökös kényszerhelyzetben van. Az emberi szemnél egy ily ellenző megtenné azt, hogy az oldalvást fekvő tárgyakat lehetőleg hamarabb elvonná a látkörtől, de másként áll az a ló szeménél. Az ellenző mellett a ló folyvást arra kényszerül, hogy szemtekéjét erővel is előre irányozza, hogy tehát a szem hátsó izmát feszítse, a mellsőt pedig lazán tartsa, e mellett még elképzelhetni a ló kellemetlen helyzetét, midőn szabadon széttekintni szerető szeme előtt naphosszat ily alkalmatlan falat lát. Nem csoda tehát, ha a ló szeme megzavarodik, beteggé lesz és el is hal. S mindez cél nélkül van. Mert az ellenző a lovat nem védi meg az ijedéstől, hanem még félénkebbé teszi, mert mintegy figyelmezteti, hogy vigyáznia kell. — A tapasztalásból is tudhatjuk azt, hogy a háti lovak, melyek rendesen ellenző nélkül járnak, sokkal kevésbé ijedősek, mint az ellenzővel ellátott kocsilovak; mert az előbbieket a szabad széttekintetés folytán a tárgyakról már jól előre tájékozhatják magukat, a környezetet felismerik s megszokják, míg a hámos lovak az ellenző miatt mindent az utolsó pillanatban látnak meg s nem csoda, ha megijednek. Sokan elhagyták már az ellenzőt a ló szerszámzatáról, s azt találták, hogy lovaik azóta sokkal jobban érzik magukat s ijedőséget is elhagyták.

Nem lesz talán felesleges, ha a lótulajdonosok az itt érintett pontokra figyelmesek lesznek, s némely helytelen szokás elhagyásával megteszik azt, a mit e legbecsebb házi állatnak okszerű használata és sok esetben magas értéke is egyaránt megkíván.

TÁRSALGÓ.

Világkiállítási levelek.

XXI.

(G. V.) Ha az u. n. keleti földművelési csarnokokat elhagyva kelet felé indulunk, a nyugoti csarnokokat találjuk, melyek az eddig nem tárgyalt országokat foglalják magukban. Az első épület csoport Olaszország, Dania, Schveiz és az egyesült Svéd-Norvégországnak ad helyet, a déli bemenetnél az olasz tárlattal kezdődve. Feltűnő, hogy azon rendszeresség és izlésnek, mely az olasz iparosztályt oly nagy mérvben kitünteti, itt csak alig akadunk nyomára s csodálkozva szemléljük p. o. a veicencei tengeri kóroda mintázatát a paraszt házak között, egy kitömött tigris a gazdasági fauna mellett s. a. t. E külső hiányoktól eltekintve be kell vallanunk, hogy az olasz tárlat sok nevezetes tárgyat nyújt, mely kiváló figyelemre méltó s itt mindenek előtt két terméket kell emlitenünk: a kendert és a selymet! A kender oly kitűnő minőségben van bemutatva, mely számos szakértő egyhangu véleménye szerint sehol tulszárnyalva nincsen és úgy mint a lenben Oroszországot, úgy a kenderben Olaszországot fogja illetni az elsőség! A helyiségnek majd egy negyede a kender által van elfoglalva s a számos termelő és cég közül csak kettőt jegyzünk fel: Fachini fia és társa Bolognából és Filippini Udineből, náluk a kender tiszta selyemszerű fényű bir. Egy mellékasztalon külön herbariumot találunk, mely a kender növényellenségeit tünteti fel. A selymszet e helyen gyönyörű gubók által van bemutatva, a selymér maga, annak boncz- és élettana százszoros nagyításban látható. A selymér mellett a méh foglal helyet és négy külön tableauban a méh physiologiája, az okszerű méhészet, a különféle méz és viaszemek vannak számos alakzat, mitázat és mustra által bemutatva. Az olasz méhkaptárak collectiója nagyon érdekes, egy lépűrítő, szintén a központi erőn alakulva, berendezésében némi módosítást tüntet fel főképen abban, hogy a kiürülő méznek finom drótröstélyon kell áthatolnia.

A csarnok közép részét mintázatok foglalják el, itt látjuk a romagnai, parmai parasztházat, a Cremona vidéki istállót és egy teljesen felszerelt majort — mindezek a nálunk szokottaktól természetesen nagyon elütnek nemcsak a gazdálkodás, hanem az éghajlat különbözősége miatt is.

A mezői gazdaság termékeiből két oldalt magasra nyúló kalásztrophaea emelkedik. A szemesek közül a rizs van kiváló szépen képviselve, mellette a rizs szalma értékesítése gyakorlatilag bemutatva. Figyelmet érdemelnek a különböző török buzák, borsók, lencsék s a t., a legszebb collectiókat Parma, Syracus, Otrantó és Como gazdasági egyletei állították össze. A Forliban létező vegykezéskísérleti állomás az ott használt takarmány növények vegybontását mutatja be. Megemlítendő még a liszt és tésztaipar ki — ne ismerné a híres maccaronit — a sajt és kolbászfélék kiállítása; gajpajt csak nagyon keveset látunk, ellenben a pamut, melynek termelése újabb időkben nagyobb területet vett, több helyet foglal.

Az olasz osztály legfeltűnőbb tárgyát két üvegszekrényben találjuk t. i. a gyümölcs utánzatokat, melyeket Alcantariai Péter Antal atya és Valletti Garnier Ferencz állítottak ki; az elsőnél kivált a szőlők utánzása sikerült, míg az utóbbi az almákat és körtéket mutatja élethiven be. Valletti külön catalogust is nyomtatott, mely 1800 változványt tartalmaz, az egész gyűjtemény vagy egyes darabok nála Turinban megrendelhetők.

Liqueurt és bort aránylag sokat látunk kiállitva, e tekintetben kivált a Lombardia és Sicilia tűnnek ki.

Olaszország szomszédságában a kis Dánia foglal helyet, melyről keveset szólhatunk. Látunk kalászos és szemes gabonát, kendert és néhány méhkaptárt; a lisztipart egy kopenhágai malom képviseli; a folyadékok közül a mézbor tűnik fel. A tejgazdaság keretéből egy eredeti tejhütőt jegyeztünk meg, mely annál hatásosabb, mennél hosszabb, oly követelmény mely a szerkezet gyakorlatiaságát meglehetősen kétségessé teszi. Érdekes a vajconserválás, mely légmentes plészelenczékben eszközöltetik, a vaj állítólag évek során sem avasodik meg!

Dánia mellett a schweizi köztársaság van elhelyezve csekély kiterjedéssel és főképen süritett tej és kitűnő csokoládé által képviselve. A csekély térség abban leli magyarázatát, hogy az ország területéből csak 15% használható fel mezőgazdaságilag, az évenkénti gabnabevitel 3—4 millió mázsát tesz. A bor-szesz és serermelés szintén nem elégíti ki a belföldi szükségletet, sőt a híres tejgazdaság is csak 70,000 mázsa sajt kivitelre képes — levonva a bevittelt — miglen vaj és zsiradék, valamint a szarvasmarha bevitele szenvedőleges eredményt ad. Az erdőterület 19%-ot tesz, ebből látható, hogy a tüzelő anyag szükségletének nagy részét is külső országokból kell fedezni. Áttérve a tárlatra magára, aránylag tűrhető mérvben az aszalványokat látjuk képviselve, míg gabonacollectiót csak egyet találunk. Dohány, kender és selyem csak alig van bemutatva, míg az erdészeti, kivált tervek és mintázatokban jelentékenyebb tért foglal. A IV csoportban jó minőségű alpesi mézeket találunk; a folyadékok közül első helyen említjük, a cseresznyeszest — Kirschwasser — mely a német külföldnek kedvencz italát képezi; bort Neuenburg, Walliss Thurgau és a tessini canton küldöttek. Süritett tejet három cég mutat be, legkitűnőbb az Angló-Swiss Condensed Milk Company gyártmányá Chamban (Canton Zug), szivarban első Ormond és társa Vevey, csokoládéban a híres Suchard.

Az egyesült svéd és norvég királyságok tárlata terjedelmesebb mint a Schweizé, a két állam között fennálló dualismus a legszorosabban van keresztülvive. A svéd catalogus rendezettség és beltartalom tekintetében valamennyi collégáját felülmulja; egy általános bevezetés után az egyes csoportok külön-külön statistikai bevezetéssel vannak ellátva. A mezőgazdasági terület 6.4%, a természetes rét 5%-ot tesz, a miveleti növények közül kenyérterményül első sorban rozs, továbbá árpa, az északi vidékeken

zab is használtatik; búzát, hüvelyeseket, kendert dohányt meglehetősen mennyiségben találunk; jelentékenyebb a cukorrépa- és pityókatermelés. Az állattenyésztés virágzik és kivált a tejgazdaság nagy mérvet öltött. Az erdészet termékei nagyszerű kivitelt szolgáltatnak, az erdő az összterületnek 42%-át teszi. A gyümölcsstenyésztés, a konyhakerészet mint az V. gyümölcskiállítás bizonyítá, meglepő magas fokon áll.

A tárlatot illetőleg a több gazdasági egyesület által beküldött szép gabona collectiókat említjük meg; továbbá az ultunai és alnarpai gazdasági intézetek kiállításait; az első gép-és esztrömintázatot mutat be, míg az utóbbi rendszeresen összeállított patkógyűjteményt tüntet fel az intézettel összekötött patkoló iskolából.

Kiképzett állatorvosok ügyében

a földmívelési ministerium a következő 15,824 sz. a. körlevelet intézte valamennyi gazdasági egyesülethez: „Mult évi augusztus hó 19-én 10701. sz. a. kelt intézményemmel tudattam az egylettel, mikép az ország állattenyésztése érdekében alkalmas és szakavatott állatorvosok kiképzését tűztem ki célul és e végből az állatgyógyászatot elméletileg végzett egyének közül gyakorlati képzetés végett a m. kir. állad. ménésintézetekbe két évi folyamra évenként hat egyént ösztöndíj mellett kiküldök.

Az 1871. évben a jelzett méneseknél alkalmazott hat állatorvos a kiszabott két évi gyakorlatot szabályszerűen bevégezvén, folyó hó 1-én a ménésintézetekből kiléptek, kik közül három már is alkalmazást nyert s így még három állatorvos, névszerint: Lehóczky, Germarc Tivadar és Jecs Lajos számára volna alkalmazás szerzendő.

Midőn tehát a nevezett, gyakorlatilag úgy mint elméletileg teljesen képzett állatorvosokat az egylet figyelmébe ajánlanám, egyuttal felkérem, hogy a működési területén netán üresedésben levő tisztai állatorvosi állomás betöltésénél vagy magánosoknál ezen állatorvosokat ajánlatba hozni s netáni alkalmaztatásuk esetében, a járandóságok közlése mellett, hozzám jelentést tenni sziveskedjék.

Kelt Budapesten, 1873. oktob. 10.

A miniszter megbizásából:

Major, m. k. ministeri tanácsos.

Pályázat.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi magy. kir. ministerium f. évi september 13-díán pályázatot hirdetett, nagyméltóságú gróf Zichy Eerenz urnak pozsonymegyei pusztá-födemesi Richon főkertész vezetése alatt francia minta szerint berendezett, gyümölcs és konyha kertészetében szervezett s üresedésbe jött kertész tanonczai állomás betöltése tekintetéből. Az akkor kiirt pályázat eredményre nem vezetvén, az ezennel megújittatik a következő módozatok mellett:

1. Pályázhat 18-ik életkort betöltött minden oly feddhetlen erkölcsű ifju, ki némi gyakorlati előképzettségen kívül a kertészetből valamely földmives iskolán, kerté-

zeti intézet vagy gazdasági tanintézetben elméleti oktatást nyert, s ezt okmányokkal igazolni tudja. Kitünőbb bizonyítványok alapján folyamodoknak előny adatik.

2. A képzési időszak két évre terjed; az esetben azonban, ha kitünőbb előmenetel tanusítatnék, a miniszterium esetleg a tovább képzetéséről is a körülményekhez képest gondoskodand.

3. Köteles a tanonczkép felveendő ifju mindazon munkát, melynek végrehajtásával a főkertész által megbízatik teljesíteni, s magát a kiszabott munka és életrendhez szorosan alkalmazni.

4. Az alkalmazandó ifju az állam költségén ellátás és élelmezésben részesül.

5. A kellően felszerelt folyamodványok, (keresztlevél, erkölcsi bizonyítvány, az előképzettséget igazoló bizonyítványok) legkésőbb folyó évi november hó 10-ig a földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministeriumhoz nyújtandók be.

6. A kiképzetési időszakot jó sikerrel végzett ifjuk gazdasági intézeti kertészi állomások esetleges betöltése alkalmával a ministerium által előnyben fognak részesített, a nélkül azonban, hogy az illetők alkalmazására nézve minden viszonyok közt kötelezettség vállaltatnék.

Budapesten 1873. évi oktober hó 18-án.

A földmiv. ipar és kereskedelmi
m. kir. miuiszteriumtól.

LEVELEZÉS.

Egerpatak, 1873. oct. hó 20-án.

Az időjárás végre valahára még is rendes vágásába visszazökkent; a nyár inkább száraznak mint nedvesnek mondható. — Szénát általán jól csináltunk, azon gazdák, kik a széna csinálással nem siettek, ez egyszer több és jobb szénához nem jutottak.

Az aratás őszi gabonában, nevezetesen a rozszban gyengén ütött ki, okát sokan a rozsdának, sokan pedig a virágzás idejében uralkodott hidegnek tulajdonítják, — mihez még az egerek roppant pusztítása is járult. Más években is tettek az egerek tetemes kárt, de az idejé kár minden képzeletet felül mul. — Hogy egy catastralis holdon rozsz átlag hány kalangya termett, illetőleg mennyi szem, azt nehéz volna megállapítani, s ily számítás alapjául csakis egyes községek terméseit lehetne venni, mivel minden községben a termés eredménye, ugy talaj minőségénél mint fekvésénél fogva különböző volt, egyre-másra három szemnél többet nem kaptunk; — a búza adott 4—5 szemet, néhol többet is. — Tavaszi gabona kielégítőbben termett, törökbuzát keveset szoktunk termelni, termésével meg vagyunk elégedve, a zab szintén kielégítőleg fizetett, árpa közép termést adott, a hüvelyesek: borsó, lencse, paszuly itt ott a közepesen jóval alól jutalmazott, pityóka rég nem termett oly bővön mint az idén, kitünő jó izletes 10—12-szeresen adta vissza az elültetett magot; sarjut bár keveset, de jól csináltunk. Szilva igen sok termett, alma már kevesebb lett, körtve csaknem semmi.

Az őszi vetést elvégeztük, jól boronálódta a földek; — folyvást kedvező időjárásunk van, minél jobbat nem kívánhatunk. Még hóharmat nem esett.

A haricska (pohánka) évről évre gyengébb termést ad, az idén a magot sem adta meg; természetével fel is kezdtünk hagyni.

Piaczi árak: búza köble (4 erd. véka) 9 — 10 frt; rozs köble 6 frt; törökbuza 4 frt; zab 1 frt. 60 kr. a marhahus fontja 15 kr.

Márk István.

EGYVELEG.

(v.) A bécsi világkiállítás bezárása. A mai napon elérkezett ezen oly nagy horderejű intézménynek a zárnapja is. A félevesi időköz, mely a megnyitás és a mai nap között fekszik, százezreknek nyújtott tanulságos napokat s most következik azon idő, midőn a látottak s tapasztaltaknak értékesítését kiki saját körében fogantatosítja. A világműveltség terjesztésének eme hatalmas emeltyűjét midőn a mai nap felosztja, mindinkább megérelte ama beismerést, miszerint az ipari műveltség és tökélyesedés megvalósítására elsőrendben a nemzetköziség alapján rendezendő kiállítások vannak képesítve. S bár a bezáruló kiállítás pecuniaris eredménye épen nem hathatott ösztönzőleg egy ország vagy egy városra nézve sem, mégis ezen alkalommal indult meg csirája azon törekvéseknek, melyek a jövő évekre tervezendő kiállítások létrehozatalát megvalósítani iparkodnak. Ama kiállítások, melyek a legközelebbi évekre terveztettek s a melyek a bécsi közkiállítás folytatában állapítottak meg a következők: 1874-ben a Londonban tartandó iparjellegű nemzetközi kiállítás. Az 1874-ben Brémában tartandó gazdasági nemzetközi kiállítás. Az 1876-ban Amerikában Philadelphian tartandó világkiállítás, s a most még csak a tervek bölcsőjében fekvő 1878-ban tartandó berlini világkiállítás.

(v) Gazd. tanintézet tanárki nevezés. Dr Rodiczky Jenő a m.-ovári felsőbb gazdasági tanintézet tanára a földm. ip. és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium által ugyanott a növénytermelés és nemzetgazdaságtan rendes tanárává neveztetett ki. Midőn nevezett tanár urat s lapunknak t. munkatársát forrón üdvözljük, sikert ohajtunk eddig is buzgó tevékenységéhez!

(v) Gazdasági zsebnaptár 1874-ik évre Kodolányi Antal urtól a kolozs-monostori m. k. gazdasági tanintézet igazgatójától szerkesztve, megjelent. Ezen igen becses és hasznos évkönyv már 14-ik évfolyamába lépett s honi gazdáink előtt nagy használhatósága által tekintélyét megállapította. Gazdag forrása van itt a gazdára szükséges tudnivalóknak s az egy-egy évben történt gazdasági haladási mozgalmakat úgy a kül- mint a belföld gazdasági életéből a szerző páratlan buzgalommal adja elő. Az évkönyv, melynek megszerzését gazdáinknak eléggé nem ajánlhatjuk, kapható Demjén László egyetemi könyvtárusnál a 12 óra való melléklettel együtt 2 frtért.

(v.) Chlormész az egerek ellen igen hatóságos távol tartó szernek bizonyult. Marquard azt tapasztalta ugyanis, hogy ha a beteg istállóban chlort használtak, a legyek s többféle alkalmatlan házi férgek onnét eltávoztak; ennek folytán ő a chlormész az egerek ellen is alkalmazta s jó sikerét látta akkor, midőn a kényszerűség folytán a pinczébe rakott kevés zabja biztosítására ugyanoda chlormész rakot ki, az egerek a pinczét oda hagyták s a zabban semmi kárt sem tettek. — Hasonló módon lehet megvédeni a gabonásokat, csüröket is az egerektől, ha t. i. oda a gabona berakása előtt chlormész hintünk el, vagy kis tányérokba kirakunk; az egerek, ép úgy mint más féreg, a chlór erős szagát nem viselheti el s eltávozik onnét a hol azt érzi. — A veteményes ágyaknak chlormésszel való behintése szintén ajánlatos, mert a földi balhák s más kártékony férgek tőle távol maradnak.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
Ára krajczárokbán										
Kolozsvár	octob. 27	676—690	516—530	436—450	140—150	316—324	15	140	1000	20
Nagy-Várad	octob. 21	560—670	430—460	350—420	150—170	250—420	90	50	950	24
Maros-Vásárhely	octob. 23	508—560	400—424	388—400	106—132	—	200—220	90—110	1100	18
Károly-Fehérvár	octob. 25	610—615	450—454	385—400	125—138	—	190—210	120—130	1000	20
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	septem. 5	612—729	576	439—470	137—143	484	—	—	—	20
Beszterce	septem. 2	540—600	490—520	380—400	100—110	440—460	120—160	80—100	750	20
Nagy-Ényed	octob. 23	550—588	475—500	375—400	125—140	—	200—210	50—60	1100	16
Szamosujvár	octob. 27	560—640	420—500	400—420	130—140	—	180	50	1200	15
Deés	octob. 28	580—600	540—560	400—420	100—110	—	170—180	65—100	800	14
To rda	septem. 23	600—640	580—600	420—440	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 74 frt — kr. Ezüst árkelet 107 50.

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 4238 drb hizó ökör. — A forgalom élénk; árak: magyar és galicziai 34—37 frt, serbiai hizó ökör 28—30 frt a vágósúly mázsája.

TARTALOM: Erdészet a bécsi világkiállításon. — A lovak szembajajaak némely okairól. — **Társalgó:** Világkiállítási levelek XXI. — Kiképzett állatorvosok ügyében. — Pályázat. — Levelezés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb öszszegig 6% kamat, 1% törl., illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a loggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (40—49)

Az 1873-iki SZÜRET- és MUSTKÉMLÉSHEZ.

Klosterneuburgi mustmérő, Babo-féle, hőmérővel $\frac{1}{4}$ % beosztva. 2 frt. 50 kr.

Klosterneuburgi mustmérő, hőmérő nélkül $\frac{1}{2}$ % beosztva 1 frt — kr

Ehhez egy mérő hengerüveg — frt 60 kr.

Klosterneuburgi mustmérő, kicsiny, zsebben hordható, — mérő hengerüveggel együtt 1 frt 20 kr.

Uj savmérő, a must vagy a bor savtartalmának meghatározására, zsebben hordható 4 frt 50 kr.

Savmérő, Babo-féle, a savtartalom pontosabb meghatározására 6 frt 50 kr.

Pincze-hőmérő, fából készült fokmutatón — frt 90 kr.

Pincze-hőmérő üvegből, bármily folyadékhoz és hőmérséklet meghatározásához használható — „ 90 kr.

Ugyanaz fatokban 1 „ 75 kr.

Az itt felsorolt eszközökön kívül még mindenféle hőmérők, sűrűmérők, szesz- és must- és borkémletekhez, továbbá cukor-, szesz- és sörgyárhoz sat. készítettnek.

Eszközeim és készülékeim a mostani bécsi világkiállításon haladási és érdeméremmel lettek kitüntetve.

A megrendelések utánvét vagy az illeték és 50 kr. csomagolási díj beküldése mellett lelkiismeretesen teljesítetnek.

HEINR. KAPPELLER jun.

Wien, V. Bezirk, Kettenbrücken-gasse.

Teljes árjegyzékek ingyen, bérmentve küldetnek. (19) (3—3)

„TISZA“

biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközöl minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz-élet- és járadékra.

Már megnyitott jelzálog-kölcsönüzletével folyósít 200 frttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz-, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamatláb mellett.

A már beállott

termény tűz elleni biztosításának idényén

rendkívül előnyös módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra, s kár esetén legpontosabb, gyors és lelkiismeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartja a termelőközönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, úgy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök, Kolozsvárt a képviselőség, hivatalos helyiség: főtér 8. szám Tauffer Károly házának emeletén.

A „TISZA“ biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősége:

Kolozsvárt, september 15. 1873.

Balogh György, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.